

Love og vedtægter

Love og vedtægter vedr. miljø

Vejledning vedrørende indretning og drift af udendørs sohold

Arkiv nr. 95.03-02

Udgivet Januar 1993

Revideret Dec. 2014

Side 1 af 6

Indretning og drift af udendørs sohold

Formål

Formålet med byggebladet er at sikre, at udendørs sohold kan praktiseres med en acceptabel miljøpåvirkning.

Udendørs sohold adskiller sig fra traditionelt indendørs sohold ved, at dyrene fodres på marken, og gødning og urin afsættes på arealet over hele året. Dermed fraviges de generelle krav om opsamling af gødning og urin i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage mv. Dette byggeblad beskriver reglerne for dyretæthed, placering af hytter, sølehuller og foderpladser samt sædskifte og dyrkningspraksis i markdriften. Byggebladet beskriver også en række anbefalinger til brug for opfyldelse af krav i Byggebladet.

Godkendelse

Byggebladet er godkendt af Miljøstyrelsen, jævnfør Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., nr. 853 af 30. juni 2014, § 39.

Giver et udendørs sohold anledning til ikke uvæsentlige gener og forurening, kan kommunalbestyrelsen meddele påbud om afhjælpende foranstaltninger inden en bestemt frist, jævnfør § 42 i Bekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, nr. 1486 af 4. december 2009 eller bekendtgørelse af lov om miljøbeskyttelse, nr. 879 af 26. juni 2010.

Lokalisering og landzonetilladelser

Ved placering af hytter, foderpladser og foderautomater i et udendørs sohold, skal afstandskrav, jævnfør Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage mv., § 4, 6 og 7, overholdes. Såfremt en del af foldene ligger inden for afstandskravene, skal der søges om dispensation hos kommunalbestyrelsen.

Eventuelle lugt- og støjgener i forbindelse med udendørs sohold er primært knyttet til foderpladser og foderautomater. Derfor anbefales det, at foderpladser og foderautomater arrangeres således, at de er placeret med størst mulig afstand til nabobeboelser, byzoner mv.

Foldene skal dog under alle omstændigheder overholde de særlige krav, som er fastsat i § 7 stk. 3 vedrørende folde til svin, hvor der er mere end 15 DE på husdyrbruget, og som har folde til svin fra 35 kilo, og hvor der i folden er plads til mere end 15 svin. Disse skal placeres mere end 50 meter fra skellet til en ejendom, hvor der er nabobeboelse. Hvis nabobeboelsen ligger mere end 50 meter fra skel, skal der mindst være en afstand på 100 meter mellem nabobeboelsen og folden.

For husdyrbrug på 15 dyreenheder eller derunder gælder planlovens landzonebestemmelser vedr. bl.a. beliggenhed og udformning af ny bebyggelse. Opføres bygninger uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesareal kræves en landzonetilladelse.

Planlovens regler for landzonetilladelse for husdyrbrug, der overstiger 15 dyreenheder, er skrevet ind i husdyrgodkendelseslovens regler for tilladelse og godkendelse af husdyrbrug.

Husdyrtilladelse/godkendelse eller anmeldelse

Etablering, udvidelse eller ændring af udendørs sohold kræver tilladelse eller godkendelse i medfør af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, hvis husdyrbrugets samlede husdyrhold således vil overstige 15 dyreenheder. I tilladelsen eller godkendelsen kan myndigheden stille krav om, at hytterne opstilles inden for givne arealer på ejendommen, hvor de skæmmer landskabet mindst muligt. Ændring af ikke autoriseret økologisk produktion af søer, smågrise eller slagtesvin til økologisk produktion af søer, smågrise eller slagtesvin inklusiv de nødvendige ændringer af staldanlæg kan dog finde sted efter anmeldelse til kommunalbestyrelsen i medfør af bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug, såfremt kravene heri kan overholdes.

Harmoniareal

Arealet til udendørs sohold skal være en del af ejendommens harmoniareal, og såvel arealer anvendt til udendørs sohold som dyreenhederne medregnes ved opgørelsen af antallet af dyreenheder pr. ha for bedriften som helhed. Betingelsen for at indregne arealer, som anvendes til udendørs sohold er, at græsset på de pågældende arealer indgår i fastsættelsen af dyrenes foderbehov.

Harmonikravet jævnfør Husdyrgødningsbekendtgørelsens § 31 opgøres på bedriftsniveau og adskiller sig hermed fra kravet om dyretæthed i foldene, jævnfør nedenstående.

Afstrømning

Arealer til udendørs sohold skal være af en sådan beskaffenhed, at der ikke er fare for, at den afsatte gødning og urin strømmer til søer eller vandløb ved tøbrud eller regnskyl (frossen jord).

Dyretæthed

Udgangspunktet for fastsættelse af arealstørrelsen er et harmonikrav på 1,4 dyreenhed (DE) pr. ha pr. planperiode (1/8 - 31/7). På arealer, der anvendes til udendørs sohold, skal dyretætheden vurderes som et gennemsnit af to planperioder. Driften skal tilrettelægges, så der på samme areal er sohold i perioder på højst 12 måneder afbrudt af perioder på mindst 12 måneder med dyrkning af afgrøder med et væsentligt kvælstofbehov. Den maksimale dyretæthed vurderet på baggrund af to planperioder fremgår af tabel 1.

Undtagelsesvis kan et areal benyttes til sohold maksimalt to år i træk. Ved denne driftsform gælder arealkravet på maksimalt 1,4 DE pr. ha. Det forudsættes herved, at der høstes græs til hø eller ensilage, som fjernes fra arealet

Forudsætninger for beregning af areal

Grundlag for arealberegningen er de omregningsfaktorer til dyreenheder, der gælder fra august 2014:

- 1 DE = 4,4 årssøer med grise til fravæning ved 4 uger / 7,2 kg
- 1 DE = 208 smågrise opdrættet fra 7,2 kg til 32 kg
- 1 DE = 39 slagtesvin opdrættet fra 32 kg til 107 kg

Korrektion ved afvigende vægtintervaller:

- indtil 40 kg: 1 dyreenhed = 5.167 kg tilvækst
- 40 til 87 kg: 1 dyreenhed = 3.088 kg tilvækst
- Fra vægt over 87 kg: 1 dyreenhed = 2.254 kg tilvækst

Areal til søer på friland

Ved fravænningsalder senere end 4 uger øges antal dyreenheder pr. årssø (DE/årssø) med den "mængde" dyreenheder, som pattegrisenes tilvækst udgør.

Ved senere fravæning øges søernes opholdstid og foderforbrug i farefoldene, mens antallet af grise pr. årssø reduceres.

Det medfører tilsammen, at senere fravæning ændrer fordelingen mellem areal til farefold og areal til øvrige folde

Der regnes med, at de drægtige søer indsættes i farefolde 1 uge før forventet faring, og at hvert kuld er på 11,5 pattegrise ved fravæning.

Forudsætninger og beregnede nøgletal er vist i følgende tabel:

Tabel 1

Fravæning		Kuld/ Årso stk.	DE/årso inkl. patte- grise	Max.*Års- søer/ha stk.	Andel af sofoder i farefold, pct.	Min. areal m ² /årso	Heraf til fare- folde
Uger	Vægt						
4	7,2	2,3	0,2273	12,32	34	812	276
5	9	2,2	0,2361	11,86	39	843	329
6	12	2,1	0,2497	11,21	44	892	392
7	15	2,0	0,2620	10,69	48	936	449
8	18	1,9	0,2729	10,26	51	975	497

*Niveau i max. 12 mdr. hvorefter der skal være mindst 12 mdr. med dyrkning af afgrøder med et væsentligt kvælstofbehov

Maksimal dyretæthed ved 2,8 DE/ha med sohold maks. Et ud af to, eller flere år

Areal til smågrise og slagtesvin

Til beregning af arealbehovet anvendes følgende faktorer ved 1,4 DE pr ha:

Vægtgruppe	Tilvækst, kg/DE	Arealbehov, m ² /kg tilvækst
Indtil 40 kg	5.167	1,38 *
40 – 87 kg	3.088	2,31
Over 87 kg	2.254	3,17

*10.000 m² pr ha / 1,4 DE pr ha / 5167 kg tilvækst pr DE = 1,38m² pr kg tilvækst

Dobbelt belægning med smågrise og slagtesvin

Dyretætheden kan fordobles i perioden fra 1. maj til 15. september, hvis arealet indrettes til holddrift, så der kun opdrættes ét hold smågrise (ca. 56 dage til opdræt fra 7,3 til 32 kg) eller slagtesvin (ca. 100 dage til opdræt fra 32 til 107 kg). Umiddelbart herefter skal arealet tilsås med en kvælstofforbrugende afgrøde. Der kan tidligst udsættes husdyr på arealet, når arealet har været uden svin i en hel vækstsæson (mindst 12 mdr.).

Eksempel, sobesætning

En besætning på 100 årssøer, fravæning ved 5 uger. Søerne holdes i farefold i 6 uger pr. faring

Samlet arealkrav:	100 årssøer/11,86 årssøer/ha	= 8,43 ha
Heraf farefolde:	39 pct. af 8,43 ha	= 3,29 ha
Heraf drægtighedsfolde:	8,43 ha – 3,29 ha	=5,14 ha *)
Farefolde		
Antal kuld pr. år:	100 årssøer x 2,2 kuld/årsso	= 220 kuld
Antal kuld pr. uge:	220 kuld x 6 uger/kuld) / 52,14 uger =	= 25,3 kuld
Areal pr. farefold	3,29 ha / 25,3 kuld	= 1.300 m ²
Drægtighedsfolde		
Antal drægtige søer	100 årssøer - 25,3 diegivende	= 74,7 søer
Areal pr drægtighedsfold	5,14 ha / 74,7 søer	= 688 m ²

*) Hvis søerne holdes på stald for løbning, kan arealet til drægtighedsfolde reduceres med 1/16 for hver uge, opholdet i drægtighedsfoldene afkortes

Eksempel, indendørs løbning

Søerne holdes på stald i 4 uger i forbindelse med løbning.

Areal til drægtighedsfolde		= 5,14 ha
Reduktion for periode i stald	(1/16 x 4 uger) x 5,14 ha	= 1,29 ha
Reduceret areal	5,25 ha - 1,31 ha	= 3,85 ha

Eksempel, smågrise og slagtesvin

1 stk. smågris, 7,2-32 kg	24,8 kg tilvækst x 1,38 m²/kg tilvækst	= 34,2 m²
	Dobbelt belægning 1/5 – 15/9	= 17,1 m ²
1 stk. slagtesvin, 32-107 kg	8,0 kg tilvækst x 1,38 m ² /kg tilvækst	= 11,0 m ²
	47,0 kg tilvækst x 2,31 m ² /kg tilvækst	= 108,6 m ²
	20,0 kg tilvækst x 3,17 m ² /kg tilvækst	= 63,44 m ²
	75,0 kg tilvækst i alt	= 183,0 m ²
	Dobbelt belægning 1/5 – 15/9	= 91,5 m ²

Beregning af foldarealer

Beregning af foldarealer kan foretages med et excel regneark, som kan findes på hjemmesiden: www.vfl.dk. Gå til LandbrugsInfo → økologi → Svin →

Svinehåndbog, under Arealkrav og miljø: Beregning af areal og foldstørrelser til svin på friland.

Flytning af hytter og foderpladser

For at sikre et ensartet græsdække og en jævn fordeling af husdyrgødningen skal foderpladser/foderautomater samt hytter flyttes mindst én gang hver anden måned. Der skal foreligge en skitse (årsplan) for flytningen af foder-pladser og hytter, som kan forevises i forbindelse med landbrugstilsyn. I farefolde skal både hytter og foderpladser/foderautomater flyttes efter hver fravæning.

I perioder med store nedbørsmængder, kan det være nødvendigt at flytte foderpladser/foderautomater og hytter oftere. Flytningen skal foretages systematisk således, at gødningen fordeles jævnt på hele arealet.

Fodring

For at begrænse udledningen af næringsstoffer mest muligt anbefales det, at foderblandingerne energi- og næringsindhold tilpasses søernes behov. Normalt vil det være passende at anvende én foderblanding til de diegivende søer og én blanding til de drægtige søer. Forsøg har vist, at drægtige søer kan optage betydelige mængder græs (op til en FE pr. dag). Derfor anbefales det, at fodertildelingen reduceres i perioder med meget græs i foldene. I perioder, hvor græsset ikke gror på grund af klimatiske forhold, anbefales det at fodre de drægtige søer med supplerende grovfoder for at skåne græsdækket.

Vanding

Søerne forsynes med drikkevand, enten automatisk via rørsystemer og drikkebrug med lukkeventil eller via tankvogn, som køres ud i foldene med traktor.

Sølehuller

Søerne skal have adgang til sølehuller, hvor de kan regulere deres kropstemperatur og beskytte sig mod solskoldning. Hvis søerne har adgang til et areal, hvor der både er skygge og effektiv luftudskiftning i døgnets varmeste timer og, hvor der er plads til, at alle søer kan ligge ned samtidig, kan sølehullet erstattes af adgang til andre temperaturregulerende foranstaltninger i form af overbrusningsanlæg eller lignende. Jævnfør bekendtgørelse af lov om udendørs hold af svin, nr. 874 af 29. juni 2013 med senere ændringer, § 10.

Krav til græsbevoksning

Arealer til udendørs sohold skal være dækket af en effektiv græsbevoksning. Undtaget herfra er mindre arealer omkring sølehuller.

Etablering af græsbevoksning

En effektiv græsbevoksning sikres ved, at græsset er veletableret, når grisene lukkes ind på det. Når græsset etableres ved udlæg i korn om foråret, lukkes grisene først ind på udlægsgræsset det følgende forår. Udlægget skal bestå af slidstærke kulturgræsser som miniturf, engsvingel (kan med fordel afpudses) og/eller rødsvingel. Det kan eventuel suppleres med almindelig rajgræs, der er højtydende, men ikke slidstærk og/eller med hvidkløver. Hvidkløvers udløbere kan lukke huller i græstæppet. Alternativt kan frøgræsmarker efter frøhøst, græs efter brak eller andre græsmarker anvendes.

Videncentret for Landbrug, Planteproduktion anbefaler følgende frøblandinger til udlæg: Til farefolde: 30 pct. diploid, sildig rajgræs, 60 pct. rødsvingel, 10 pct. hvidkløver, mindrebladet.

Til løbe-/drægtigfolde: 50 pct. diploid, sildig rajgræs, 15 pct. tetraploid, sildig rajgræs, 25 pct. rødsvingel, 10 pct. hvidkløver, mindrebladet. Blandingsforholdet er angivet i kg frø, der indgår i blandingen

Vedligeholdelse af græsdækket

For at forhindre at græsdækket oprodes og ødelægges, skal der enten anvendes næseringe til søerne, foretages hyppige flytninger af folden eller anvendes et betydeligt større areal til soholdet end det beregnede

minimumsareal i tabel 1. Såfremt kommunen ved tilsyn konstaterer, at hyppige flytninger af folden eller større arealer ikke har været tilstrækkeligt til at sikre en effektiv græsbevoksning, kan kommunen indskærpe, at næseringe skal anvendes.

Efterfølgende afgrøde

Græsarealer med udendørs sohold skal pløjes eller omlægges om foråret. Der skal etableres en kvælstofforbrugende afgrøde, og det følgende efterår skal jorden være bevoset med en afgrøde med stor kvælstofoptagelse (vårbyg eller havre med græsudlæg, græs, korsblomstrede afgrøder, roer). Arealet må ikke gødskes med husdyrgødning eller anden organisk gødning i året efter, arealet har været anvendt til sohold eller smågrise/slagtesvin, ligesom arealet ikke må benyttes til afgræsning i den følgende planperiode.

Eftervirkning

Hvis der holdes svin på friland på et areal hvert andet år, sås normalt vårbyg eller havre med udlæg af det græs, hvor grisene skal gå det følgende år. Kvælstoftilførslen til afgrøden afpasses efter den kvælstofmængde grisene har afsat i husdyrgødning i løbet af vinteren. Under normale forhold kan der forventes en eftervirkning af den afsatte gødning, svarende til 80 kg kvælstof pr. ha.

Normer for kvælstoftilførsel

Normerne for kvælstoftilførsel er reguleret i NaturErhvervstyrelsens til enhver tid gældende bekendtgørelse om anvendelse af gødning.

Hegning

For hegning gælder Fødevareministeriets til enhver tid gældende bekendtgørelse om hold af svin på friland.

Revision

Byggebladet kan tilbagekaldes på et vilkårligt tidspunkt. Tilbagekaldelse sker ved at Byggebladet annulleres, og dette meddeles kommuner og landbrugets konsulenttjeneste. Såfremt et Byggeblad annulleres, skal anlæg, der er etableret under hensyn til dette, inden for en i tilbagekaldelsesskrivelsen nærmere fastsat tidsfrist indrettes i overensstemmelse med de regler, der erstatter Byggebladet.